

Ailgysyniadoli Cwricwlwm mewn cyfnod newydd o Addysg yng Nghymru

Dr Kevin Smith, Prifysgol Caerdydd

CRYNODEB

Mae'r fframwaith cwricwlwm newydd i Gymru yn cynnig dull o ymdrin â gwaith cwricwlwm i addysgwyr sy'n wahanol iawn i'r cwricwlwm cenedlaethol blaenorol a gyflwynwyd ym 1988. Un nodwedd o'r fframwaith cwricwlwm newydd yw ei bwyslais ar brofiad. Fodd bynnag, nid oes llawer o gefnogaeth i ystyriaethau damcaniaethol o brofiad yn cael ei chynnig gan Lywodraeth Cymru yn ei chanllawiau ar gyfer athrawon. Mae'r erthygl hon yn cynnig y gall dulliau ailgysyniololaidd o ymdrin â theori cwricwlwm a damcaniaethu fynd i'r afael â'r diffyg hwn. Mae ailgysyniadoli cwricwlwm yn newid y ffocws o safbwyntiau traddodiadol i ddeall cwricwlwm fel profiad bywyd (Pinar 2019). Yn ogystal, drwy gyflwyno dull currere, mae Pinar (1975) yn cynnig dull y gall addysgwyr ei ddefnyddio i ddadansoddi a dehongli sut mae eu profiadau addysgol yn dylanwadu ar eu gwerthoedd, eu harferion a'u hunaniaethau addysgol ac yn eu siapio, yn ogystal â sut maent yn dod i ddeall cwricwlwm (Pinar et al. 2008). Yn yr erthygl hon, rwy'n trafod tarddiad a nodau'r mudiad ailgysyniololaidd yng nghyd-destun y cwricwlwm newydd i Gymru ac yn dadlau y gall dulliau o'r fath o ddeall cwricwlwm gynyddu gallu athrawon i wneud ymchwil addysgol, gwella eu dealltwriaeth gwricwlaidd, a chryfhau mynegiant o'u llais addysgol a phroffesiynol.

Geiriau Allweddol: currere, cwricwlwm, ailgysyniololaidd, damcaniaethu'r cwricwlwm, theori cwricwlwm

Cyflwyniad

Ysgrifennodd William James, athronydd blaenllaw, seicolegydd, a mentor i'r enwog John Dewey, fod argyfyngau'n dangos i ni bod gennym lawer mwy o adnoddau bywydol na'r hyn y byddem wedi tybio (James 2011). Mae'n ymddangos bod argyfyngau a chwricwlwm yn mynd law yn llaw. Er enghraifft, yn aml mae argyfyngau'n gweithredu fel y ffynonellau a'r cyfiawnhad dros ddiwygio addysgol. Yn ddiweddar, mae nifer o wledydd y Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd (OECD), gan gynnwys Japan, y Ffindir, Estonia, Norwy a Chymru yn profi newidiadau sylweddol yn eu cwricwla cenedlaethol i fynd i'r afael ag argyfyngau canfyddedig mewn iechyd a lles, galluogedd athrawon a dysgwyr, a pherfformiad mewn asesiadau rhyngwladol (2020). Mae argyfyngau wedi dangos newidiadau pwysig hefyd yn nhueddiadau a chyfeiriad maes astudiaethau'r cwricwlwm. Er enghraifft, mae'r cwestiwn cyson ynghylch rôl gwybodaeth mewn theori cwricwlwm wedi bod yn destun dadl o safbwyntiau athronyddol amrywiol fel *argyfwng*, o bwyslais Young ar realaeth gymdeithasol a gwybodaeth bwerus (2013) i ddadl Deng (2022) dros gwricwla seiliedig ar wybodaeth a ddehonglir trwy ddull galluogedd Lambert (2011) a Didaktik sy'n canolbwyntio ar Bildung. Mae Priestley (2011) a Deng (2018) wedi cwestiynu ansawdd, cyfeiriad ac effaith theori cwricwlwm a damcaniaethu ar wirioneddau gwaith cwricwlwm athrawon hefyd, ac mae Wheelahan (2010) wedi mynegi pryder ynghylch erydiad ysgolheictod yn y maes a'r effaith y mae hyn wedi'i chael ar bolisi addysgol arweiniol.

Wrth gwrs, nid yw argyfyngau cwricwlwm wedi'u cyfyngu i'r unfed ganrif ar hugain, a thaniwyd fy niddordeb i yn y cwricwlwm (Smith 2022) wrth glywed gyntaf am ddatganiad Joseph Schwab (1969) bod y maes nid yn unig mewn argyfwng – ei fod ar *drengi*, safbwynt a gafodd ei hyrwyddo ymhellach gan Dwayne Huebner (1976) a ddadleuodd bod astudiaethau cwricwlwm, i bob pwrpas, yn farw eisoes.

Ymatebodd William Pinar i'r diagnosisu morbid hyn gyda galwad am ailgysyniadoli'r maes (1975) trwy bwyslais ar ddeall cwricwlwm fel profiad bywyd, ynghyd â dull hunangofiannol o ddamcaniaethu cwricwlwm a fu'n ddull ar gyfer dadansoddi a dehongli profiad addysgol. Am bron i hanner can mlynedd, mae meddwl ailgysyniadolaidd wedi gwneud cyfraniadau heriol ac arloesol i faes astudiaethau cwricwlwm (Baszile 2015, Schubert 2009, Aoki et al. 2004), ond nid yw'n hawdd

adnabod y cyfraniadau hyn yn y duedd ddiweddar o ddiwygiadau addysgol rhyngwladol.

Yng nghyd-destun Cymru, mae rôl ailgysyniadoli yn hollbwysig. Gyda'i bwyslais ar bwrpas, amlddisgyblaethedd, a phrofiad, mae meddwl ailgysyniadolaidd yn cynnig dulliau arloesol i athrawon ddeall y cwricwlwm sy'n cyd-fynd yn agos â dibenion, strwythur a chynnwys y cwricwlwm newydd, yn ogystal â nod Llywodraeth Cymru i gynyddu capasiti ymchwil yn ei system addysgol. Mae'r erthygl hon yn trafod tirwedd addysgol esblygol Cymru ac argyfwng posibl o fewn fframwaith y cwricwlwm newydd sy'n canolbwyntio ar y cysyniad o brofiad. Yna mae'n ymchwilio i darddiad, nodau, a dadleuon dulliau ailgysyniadolaidd o ymdrin â theori a damcaniaethu cwricwlwm. Yn olaf, rhoddaf gyflwyniad byr i brosiect ymchwil Currere Cymru fel enghraifft o sut y gall dulliau ailgysyniadolaidd o ymdrin â'r cwricwlwm, ac yn benodol Currere fel dull hunangofiannol ar gyfer damcaniaethu cwricwlwm, helpu i ddatrys yr argyfwng hwn trwy alluogi athrawon i gydnabod eu profiadau addysgol eu hunain a'u gwybodaeth ymarferol, bersonol (Connelly a Clandinin 1985) fel adnoddau hollbwysig y gallant eu defnyddio i wella eu gallu i gyflawni a chymryd rhan mewn ymchwil addysgol a all wella a chefnogi eu gwaith cwricwlaidd ymhellach.

Tirwedd Addysgol Cymru sy'n Newid yn Barhaus

Mae diwygio addysgol fel rhyw orchwyl genedlaethol yng Nghymru. Er bod dyfodiad datganoli ym 1997–9 wedi grymuso Llywodraeth Cymru i ddeddfu polisiâu wedi'u teilwra'n benodol i anghenion a blaenoriaethau addysgol Cymru (Roberts 2012), mae wedi arwain hefyd at gyfres barhaus, a chythryblus yn aml, o ymyriadau a diwygiadau addysgol.

Yn 2011, dwysaodd y mentrau hyn wrth i Lywodraeth Cymru gyhoeddi cynllun gwella addysgol uchelgeisiol 20 pwynt mewn ymateb i feirniadaeth barhaus o'i system addysgol (Power et al. 2020), cyfnodau cyson a chythryblus o lunio polisi addysgol (Evans 2022) a chanlyniadau siomedig o hyd mewn asesiadau rhyngwladol (Llywodraeth Cymru 2023a; Dauncey 2016). Yn 2014, cafodd y cynllun hwn ei droi'n strategaeth bum mlynedd yn canolbwyntio ar greu gweithlu hyddysg yn addysgegol, cymwysterau uchel eu parch yn genedlaethol ac yn rhyngwladol, system addysg sy'n hunanwella ac adolygiad o'r cwricwlwm cenedlaethol (Llywodraeth Cymru 2014). Cyhoeddwyd penllanw'r

adolygiad hwnnw yn yr adroddiad *Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad Annibynnol o'r Cwricwlwm a'r Trefniadau Asesu yng Nghymru* (Donaldson 2015) a oedd yn cynnwys y rhesymeg dros greu cwricwlwm cenedlaethol newydd, sy'n cynrychioli newid radical o'r cwricwlwm seiliedig ar bynciau a gyflwynwyd ym 1988 ac a ddiweddarwyd wedyn yn 2008 (Donaldson 2016; Llywodraeth Cymru 2023).

Cwricwlwm Newydd i Gymru

Efallai y byddai'n fwy priodol cyfeirio at y cwricwlwm newydd i Gymru fel fframwaith ar gyfer gwaith cwricwlwm gan mai bwriad y dull newydd hwn yw cefnogi athrawon i greu cwricwla unigryw (h.y. lefel ysgol), wedi'u llywio gan ddiben (Priestley et al. 2021), model proses (Donaldson 2015), seiliedig ar le (Llywodraeth Cymru 2023). Er mwyn cyflawni'r nodau hyn, mae'r fframwaith yn cynnwys llw o gydrannau cwricwlaidd, gan gynnwys 12 egwyddor addysgeg, pedwar diben, sawl egwyddor cynnydd, a'r chwe Maes Dysgu a Phrofiad canlynol:

- Celfyddydau Mynegiannol
- Iechyd a Lles
- Dyniaethau
- Ieithoedd
- Llythrennedd a Chyfathrebu
- Mathemateg a Rhifedd
- Gwyddoniaeth a Thechnoleg

At hynny, cefnogir y Meysydd Dysgu a Phrofiad, sy'n gyfadrannau amlddisgyblaethol o bynciau, gan 27 'datganiad o'r hyn sy'n bwysig' sy'n nodi, trefnu, ac yn disgrifio cynnwys gorfodol y cwricwlwm y dylai pob disgybl yng Nghymru ei brofi yn yr ysgol (Llywodraeth Cymru, 2022).

Pwyslais ar Brofiad

Yn 2020, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru *Canllawiau Cwricwlwm i Gymru*, cyflwyniad 258 tudalen i ddibenion a threfniadaeth y cwricwlwm newydd, yn ogystal â dulliau ar gyfer deall asesu a chynnydd. Mae'r rhan fwyaf o'r canllawiau'n cynnwys disgrifiadau o'r

chwe Maes Dysgu a Phrofiad a'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig (h.y. cynnwys gorfodol y cwricwlwm), ynghyd ag egwyddorion cynnydd (h.y. cysyniadau o sut mae dysgwyr yn gwneud cynnydd o ran y MDPH penodol ac mewn perthynas â'r Meysydd eraill hefyd), a disgrifiadau o ddysgu (h.y. mathau delfrydol awgrymedig o alluoedd a chymwyseddau dysgwyr a ddatblygir drwy bob MDPH).

Ar ôl darllen y ddogfen hon, sylwais ar un nodwedd o'r canllawiau sy'n hollol wahanol i'r cwricwlwm cenedlaethol blaenorol: mae'r term 'profiad' yn amlwg iawn yn y testun – dros 300 o weithiau! Nid yw amllder ar ei ben ei hun yn fesur dibynadwy o arwyddocâd o reidrwydd. Fodd bynnag, mae'r ffordd y defnyddir y term 'profiad' yn y canllawiau yn ddangosydd hollbwysig o sut y mae Llywodraeth Cymru'n bwriadu newid dealltwriaeth o'r cwricwlwm ymhlith addysgwyr, disgyblion, eu cymunedau a'u teuluoedd. Er enghraifft, defnyddir 'profiad' fel dangosydd o sut mae cynnwys y cwricwlwm yn cael ei drefnu: trefnir cynnwys gorfodol y cwricwlwm trwy feysydd dysgu a *phrofiad*. Yn ogystal, defnyddir profiad i ddynodi anghenion pobl ifanc yng Nghymru, gyda'r canllawiau'n mynd cyn belled â dweud 'does dim yn fwy hanfodol na bod pob plentyn a pherson ifanc yn caffael addysg ac yn cael mynediad cyflawn at y profiadau, yr wybodaeth a'r sgiliau y mae eu hangen arny'n nhw ym myd gwaith, ar gyfer dysgu gydol oes ac er mwyn bod yn ddinasyddion gweithredol' (Llywodraeth Cymru 2020, t. 5). Wrth gwrs, defnyddir y term hefyd i ddisgrifio sut mae addysgwyr a disgyblion yn cael eu cyfeirio i gymryd rhan yng ngwahanol ddimensiynau addysgu a dysgu; yn syml, maen nhw'n *profi'r* cwricwlwm.

Er bod y cwricwlwm newydd yn cefnogi mwy o alluogedd i athrawon, safbwyntiau mwy cyfannol ar addysg, a dulliau arloesol o ymdrin ag addysgeg, y cwricwlwm ac asesu, nid yw'r sylfeini damcaniaethol sy'n llywio ac yn cefnogi'r nodau a'r bwriadau hyn yn cael eu cyflwyno'n benodol yn llawer o ganllawiau'r cwricwlwm ac adnoddau eraill a ddarperir i athrawon. Er enghraifft, er bod y term 'profiad' wedi'i gynnwys yng *Nghanllawiau'r Cwricwlwm i Gymru* dros dri chant o weithiau, ac y cyfeirir at y meysydd lle mae addysgu a dysgu yn digwydd fel 'Meysydd dysgu a phrofiad,' nid oes trafodaeth ar ddamcaniaethau profiad gan ddamcaniaethwyr megis Dewey (1938), Lewin (1948) neu Kolb (1984). O'r herwydd, mae'r sylfaen ddamcaniaethol ar gyfer fframwaith y cwricwlwm newydd yn parhau i fod yn anhygyrch i raddau helaeth i athrawon, yn enwedig os ydynt nid yn unig i ystyried sut mae cysyniadau profiad yn ymwneud ag addysgu a dysgu, ond hefyd sut y gall profiadau o

gwricwlwm lywio gwaith cwricwlwm athrawon. O ganlyniad i'r hepgoriad hwn, efallai na fydd gan athrawon yr offer angenrheidiol i drosi canllawiau'r cwricwlwm yn brofiadau dysgu ystyrion i'w myfyrwyr yn effeithiol, gan felly rwystro effeithiolrwydd y gwaith cwricwlaidd eu hunain a gallu disgyblion i wireddu cymwyseddau, galluoedd a dibenion sy'n cyfrannu at gymeriad nodedig y fframwaith cwricwlwm newydd hwn.

Yn yr erthygl hon, rwy'n cynnig y gall currere, dull o ddamcaniaethu cwricwlwm sy'n canolbwyntio'n benodol ar sut y gall archwilio, dehongli, deall a chyfathrebu *profiad* (Grumet 2016) fynd i'r afael â'r diffygion damcaniaethol hyn trwy gynnig offeryn pwerus i athrawon y gallant ei ddefnyddio i fynd i'r afael â chymhlethdodau eu profiad addysgol eu hunain a'i ddylanwad ar eu synnwyr a'u dealltwriaeth o gwricwlwm, eu cyfathrebu am gwricwlwm a pherfformiadau cwricwlwm. Trwy ddefnyddio dulliau ailgysniadolaiidd o ymdrin â'r cwricwlwm a'r dull currere, gellir rhoi cyfleoedd i athrawon gymryd rhan mewn gwaith cwricwlwm sydd nid yn unig yn cyd-fynd â dibenion y cwricwlwm newydd ond sy'n gallu arwain datblygiad profiadau addysgol cyfoethog ac ystyrion i'w disgyblion hefyd.

Ailgysyniadoli Curicwlwm

Cyn trafod ailgysyniadoli cwricwlaidd, mae'n ddefnyddiol trafod dulliau mwy traddodiadol a sefydledig o ddeall cwricwlwm. Mae cwricwlwm yn air nad yw'n hawdd ei ddiffinio. Yn draddodiadol, ac mewn ystyr eang iawn, mae'n cynrychioli cynlluniau ar gyfer addysg sy'n cynnwys categorïau o ffeithiau, gwybodaeth, sgiliau (er fy mod yn casáu gwahanu'r ddau) wedi'u curadu ac, i ryw raddau, profiadau. Yn draddodiadol, trefnwyd cwricwla a ddehonglwyd drwy'r lens hon o amgylch tri ffocws hanesyddol: Cynnwys y cwricwlwm, anghenion cymdeithas, ac anghenion y dysgwr (March a Willis, 2007). Mae'r cyfeiriad hwn i'r cwricwlwm yn cyd-fynd â'r diffiniad Lladin o'r term (h.y. cae ras, neu 'gwrs i'w redeg'), a'r dybiaeth sylfaenol yw pan fydd y cynlluniau hyn yn cael eu gweithredu mewn ysgolion (e.e. pan gyflwynir y 'cwrs' i ddisgyblion er mwyn iddynt ei 'redeg'), bydd canlyniadau'r gweithredu hwn a'i weithgareddau yn arwain at gyflawni nodau, amcanion a deilliannau addysgol penodol eraill - rhai wedi'u pennu, eraill yn anfwriadol. Yn achos y cwricwlwm i Gymru, diffinnir y cwricwlwm fel 'popeth mae dysgwr yn ei brofi ar drywydd y pedwar

diben. Mae'n fwy na'r hyn rydyn ni'n ei addysgu yn unig. Mae hefyd yn ymwneud a sut rydyn ni'n ei addysgu ac, yn allweddol, pam ydyn ni'n ei addysgu' (Llywodraeth Cymru 2020 t. 5). Cyflwynir y pedwar diben a grybwyllir yn y diffiniad hwn (e.e. Dysgwyr uchelgeisiol, galluog; Cyfranwyr mentrus, creadigol; Dinasyddion egwyddorol, gwybodus; ac Unigolion iach, hyderus) fel y man cychwyn a'r dyhead i ysgolion wrth iddynt ddylunio eu cwricwlwm (Llywodraeth Cymru 2022), gan grynhoi'r ffocysau hanesyddol y soniwyd amdanynt o'r blaen, ac maent yn cwmpasu gwaith cwricwlaidd athrawon. O ganlyniad, mae'r dibenion hyn yn cynrychioli cysyniadoli mwy cyfannol o nodau addysgol na'r hyn a gyflwynwyd yn y cwricwlwm cenedlaethol blaenorol.

Yn ystod diwedd y 1960au a dechrau'r 1970au yn yr Unol Daleithiau, fe wnaeth dadleuon ynghylch damcaniaethau, diffiniadau a modelau cwricwlwm, yn ogystal â dulliau ar gyfer ymchwil i'r cwricwlwm, sbarduno rhaniadau a thrafodaeth yn y maes. Yn anterth y ddatl hon, cyfeiriodd Schwab (1969) at sawl achos o encilio gan y maes ac o'r maes, gan gynnwys mynd ar drywydd damcaniaethau a metaddamcaniaethau heb gyfyngiad, cadwraeth ac ailfynegiant dogmatig o draddodiad(au), a thrafodaeth ddadleugar, gynhennus sy'n apelio at ragfarnau yn hytrach na dealltwriaeth (t. 4) fel ffactorau yr oedd yn teimlo a oedd wedi gwneud maes y cwricwlwm yn farwaidd. Ym marn Schwab, heb ddadeni, ni allai'r maes roi sylw mwyach i'r gwaith o wella profiadau a deilliannau addysgol mewn ysgolion.

Ymatebodd William Pinar i alwad Schwab, ond yn hytrach na setlo am ddadeni neu adfywiad, dadleuodd dros rywbeth llawer mwy radical: Ailgysyniadoli. Deilliodd y term 'ailgysyniadoli' mewn astudiaethau cwricwlwm o waith Macdonald (1971), awdur toreithiog a beirniad craff a ddadleuai fod safbwyntiau positifaid wedi dominyddu maes astudiaethau cwricwlwm ac wedi lleihau cymhlethdod a chyfoeth gwaith cwricwlaidd a gyflwynwyd i addysgwyr ar y pryd wedi'u trefnu trwy resymeg dechnegol hollbresennol a threiddiol a oedd yn pwysleisio effeithlonrwydd a safoni ar draul dulliau o ymdrin ag addysg a chanfyddiadau o addysg a oedd yn fwy cyfannol a dyneiddiol. Pwysleisiodd Macdonald yr angen i gydnabod arwyddocâd profiad dynol a chreu ystyr yng ngwaith cwricwlwm athrawon ac eirioli o blaid dulliau o ddamcaniaethu cwricwlwm sy'n pwysleisio ystyriaethau moesegol, trefniadau addysgol democrataidd, a dulliau rhyngddisgyblaethol a chyfannol o gynllunio profiadau ysgol (1973, 1987).

O ganlyniad, rhoddodd ailgysyniadoli categori amgen o gwricwlwm i Pinar a oedd yn gwrthgyferbynnu'n llwyr â'r hyn y mae'n ei alw'n dulliau traddodiadol a chysyniadol-empiriaidd (Pinar 1978) o ymdrin â'r cwricwlwm. I Pinar, mae traddodiadwyr yn blaenoriaethu parhad safbwyntiau ac arferion y gorffennol, gan gyfeirio at weithiau arloesol fel y Tyler Rationale (2013) ac, yn fwy cyfoes, Understanding by Design (McTighe and Wiggins 2005) sy'n pwysleisio amcanion clir, amodau wedi'u curadu'n ofalus, a deilliannau mesuradwy. O'r safbwynt hwn, mae traddodiadwyr yn ystyried datblygu cwricwlwm fel ymdrech dechnegol i drefnu cynnwys cwricwlwm yn hytrach na chwestiynu'n feirniadol y rhagdybiaethau a'r strwythurau sylfaenol sy'n fframio dealltwriaeth a phrofiadau o'r cwricwlwm. Mae empiryddion cysyniadol, yn wahanol i draddodiadwyr, yn ymgymryd ag ymholi damcaniaethol a phrofi rhagdybiaethau, gan geisio datblygu a dilysu modelau cysyniadol sy'n esbonio ffenomena addysgol amrywiol. Yn aml, mae'r gwaith hwn yn cynnwys llunio damcaniaethau yn seiliedig ar fframweithiau damcaniaethol, a chynnal profion empirig wedyn gan ddefnyddio dulliau sy'n gysylltiedig â'r gwyddorau cymdeithasol yn aml. Yn ôl Pinar, mae'r safbwyntiau hyn yn gorbwysleisio diben y cwricwlwm heb ystyried sut mae cwricwlwm yn cael ei brofi. Mewn geiriau eraill, mae'r dulliau hyn yn canolbwyntio ar y 'cae ras,' ond yn esgeuluso 'rhedeg y cwrs'. Wrth hyrwyddo ailgysyniadoli cwricwlwm sy'n canolbwyntio ar y cwestiwn 'beth yw yn awr, ac a fu, natur fy nhaith addysgol?', mae ailgysyniadoli'n cynnig patrwm i addysgwyr ac ymchwilwyr er mwyn iddynt allu fframio, dadansoddi a dehongli eu profiad o'r cwricwlwm.

Am yr hanner can mlynedd diwethaf, mae'r mudiad cynyddol hwn o ddamcaniaethwyr cwricwlwm ac ymarferwyr addysgol wedi cynrychioli mabwysiadu safbwynt llawn gwerth sy'n cydnabod natur gynhenid wleidyddol cwricwlwm a'r ymchwil sydd ei hangen i ddeall y ffenomena hyn. Hyd yn oed nawr, ddegawdau ar ôl ei gyflwyno, mae meddylwyr ailgysyniadolaidd yn ceisio rhyddhau eu hunain a'r rhai y mae eu hymchwil yn effeithio arnynt o strwythurau pŵer presennol sy'n cyfyngu ar brofiad dynol trwy safoni a symleiddio cynyddol trwy ddisgyrsiau gwyddonyddiaeth, positiffaeth, a rhesymoldeb technegol.

Mae Kincheloe (1989) yn crynhoi'r safbwyntiau hyn yn huawdl gan ddadlau:

The worldview and epistemology that support standardization reforms assume that absolute forms of measurement can be applied to human endeavors such as

education. The teaching and learning process, advocates of standardization believe, are sufficiently consistent and stable to allow for precise measurability. The strategies that educators use and the factors that produce good and bad student performance can be isolated and even expressed in mathematical terms. Therefore, because questions based on students' acquisition of selected bits of knowledge can be easily devised and we can determine a student's and a teacher's competence with little difficulty because such measurements can be accurately made, advocates of reductionist standardization see little complexity in the effort to hold teachers accountable. Critical educators want to move beyond this simplified model. (t. 14)

Fel rhan o'r awydd hwn i symud y tu hwnt i'r cyfyngiadau hyn, mae ailgysyniadoli'n golygu ymgysylltiad trylwyr â metaddamcaniaeth ac athroniaeth, ac yn cydnabod y cymhlethdod deallusol sy'n gynhenid wrth ail-ddychmygu'r cwricwlwm fel *profiad* bywyd, rhyddfrefniol. Er nad oes ganddynt strwythur sefydliadol ffurfiol, mae ailgysyniadolwyr yn rhannu themâu a chymhellion cyffredin ac, os ydynt yn unedig, yna mae hynny drwy eu hymrwymiad cyffredin i hyrwyddo agenda drawsnewidiol o fewn astudiaethau cwricwlwm sy'n ceisio ehangu a gwella dimensiynau dynol addysgu a dysgu. Nod y dulliau hyn o ddeall cwricwlwm yw cysyniadoli dehongliad cyfannol o'r cwricwlwm (Miller 2019) trwy fanteisio ar brofiadau addysgol annileadwy athrawon, yn ogystal â'r wybodaeth ymarferol, bersonol (Connelly and Clandinin 1985; Willinsky 1989) a gafwyd drwy eu hymarfer addysgol.

I ddechrau, gwrthododd Pinar ddarparu diffiniad penodol o 'ailgysyniadoli' (Pinar 1978) ac i raddau, mae meddwl ailgysyniadolaidd yn parhau i fod braidd yn amwys ac yn destun dehongli gan fod y nodau a'r dulliau y mae meddylwyr cysyniadolaidd yn eu defnyddio i bwysleisio myfyrion, ymholi, beirniadu, cyfiawnder cymdeithasol, a democratiaeth, yn ogystal â'r gwerth a roddir ganddynt i wybodaeth a phrofiad goddrychol, yn parhau i herio dulliau traddodiadol o ymdrin â chwricwlwm. I Pinar, mae lluosedd safbwyntiau a syniadau sydd wedi'u trefnu'n fras drwy'r pwysleisiadau a restrir uchod yn gryfder yn y mudiad ailgysyniadolaidd. Fodd bynnag, mae eraill fel Wraga (1999), Tanner a Tanner (1979), a Wraga and Hlebowitsh (2003) yn dadlau bod dulliau ailgysyniadolaidd yn cynnig beirniadaeth o broblemau cwricwlaidd, ond ychydig iawn o atebion iddynt. Mae eraill yn dadlau y dylai theori cwricwlwm ganolbwyntio ar fathau o wybodaeth yn hytrach na phrofiad (Hirsch 2019, Young 2013), ac mae Deng (2018, t. 692), sy'n ystyried amrywiaeth ddamcaniaethol dulliau ailgysyniadolaidd fel anfantais ac ymyrraeth, yn dadlau bod astudiaethau ailgysyniadolaidd yn ymdrin ag

amrywiaeth ddryslyd o bynciau ecentrig ac egsotig sydd wedi disodli pryderon gyda'r hyn y mae ef a Westbury (dyfynnwyd yn Deng) yn cyfeirio ato fel gwaith mewnl addysg. Yn gryno, mae beirniaid meddwl ailgysyniadolaidd yn dadlau nad yw dull o'r fath yn darparu fframweithiau, modelau neu ddamcaniaethau cwricwlaid digonol i addysgwyr ar gyfer datblygu cwricwlwm yn seiliedig ar ymchwil empirig ac, o ganlyniad, nid ydynt yn cynnig fawr ddim budd ymarferol i athrawon a'u gwaith cwricwlwm.

Fodd bynnag, nid yw ailgysyniadoli yn osgoi tystiolaeth empirig nac ymgymeriadau ymarferol addysgwyr. Yn hytrach, mae'n ymwneud ag arfer (Freire 2005) neu ddamcaniaethu ymarfer addysgol (Smith 2022) trwy fframio'r cwricwlwm fel profiad bywyd. Trwy fanteisio ar derm Macdonald, defnyddiodd Pinar ailgysyniadoli mewn ymdrech i fynegi llwybrau newydd ar gyfer maes astudiaethau cwricwlwm a oedd yn adlewyrchu amrywiaeth ddamcaniaethol a methodolegol llawer o ddamcaniaethwyr cwricwlwm ar y pryd, ac mae hyn yn cynnwys dulliau y mae ymchwilwyr ac addysgwyr yn eu defnyddio i astudio'r cwricwlwm hefyd.

Yn fyr, mae dulliau ailgysyniadolaidd wedi dod i'r amlwg fel ymatebion i gyfyngiadau canfyddedig damcaniaethau, modelau a disgyrsiau cwricwlwm presennol, sy'n hyrwyddo safbwyntiau gwyddonyddol, yn atgyfnerthu sylfeini positifaid gwybodaeth ac ymholi, ac yn blaenoriaethu rhesymeg dechnegol sy'n gwasanaethu addysgwyr gyda damcaniaethau a modelau cwricwla diffygiol. Mae'r amgylchiadau hyn yn eu hamddifadu o lwybrau meddwl a mathau o ymarfer sy'n eu galluogi i archwilio a chwestiynu rhagdybiaethau sylfaenol am gwricwlwm yn eu hymarfer addysgol a all arwain at y profiadau addysgiadol (Dewey 1938) y maent yn gobeithio eu cyflawni gyda'u disgyblion ac ar eu cyfer.

Dull Currere a Dadansoddi Profiad Addysgol

Mae dulliau ailgysyniadolaidd yn ceisio ailgyfeirio addysgwyr i fynegiadau newydd o ddimensiynau epistemolegol, ontolegol, moesegol a gwerthegol o waith cwricwlwm. Mae gwreiddiau'r mynegiadau hyn mewn athroniaeth ddirfodol a ffenomenolegol. Mae Grumet (2016), wrth ddyfynnu Roche (1973), yn awgrymu mai'r nod canolog, dirfodol wrth ddadansoddi profiad addysgol yw ein helpu i weld y cyffredin fel

rhywbeth rhyfedd sydd angen esboniad (t. 39). Yn ffenomenolegol, y nod yw archwilio'r *Lebenswelt*, sef byd bywyd neu'r byd o ystyr y dadleuodd Husserl (1970) oedd byd ein profiad uniongyrchol, y byd bob dydd yr ydym yn byw, yn gweithredu ac yn rhyngweithio ag eraill ynddo. Ar gyfer ailgysyniadolwyr, un ffordd y cyflawnir hyn yw trwy osod addysgwyr, mewn ystyr hunangofiannol, yng nghanol y dadansoddiad a'r dehongliad o'u profiad addysgol. Trwy fanteisio ar y safbwyntiau athronyddol hyn ac ymgorffori technegau seico-ddadansodol, yn ogystal â chysyniadau o Fwdhaeth Zen, datblygodd Pinar *currere* – dull y gellir ei ddefnyddio i ymchwilio, dadansoddi a dehongli profiadau addysgol (1975). Yn eirdarddol, mae'r dull hwn yn cynrychioli symudiad o astudio cwricwlwm (h.y. cae ras, neu gwrs i'w redeg) i gwrs *currere*. Fel ffurf berf berfenwol cwricwlwm, mae *currere* yn golygu 'rhedeg', ac mae'r ailgysyniadoli hwn yn newid pwyslais astudio a dadansoddi o'r 'cwricwlwm' i brofiadau bywyd rhywun ohono. Mewn geiriau eraill, mae *currere* yn ymgais i ddeall 'rhedeg y ras' yn hytrach na'r cae ras ei hun yn unig.

Mae *currere* yn ddull hunangofiannol o ddamcaniaethu cwricwlwm wedi'i lywio gan athroniaeth ddirfodol a ffenomenolegol sy'n cynnwys technegau seico-ddadansodol. Mae'r dull yn cynnwys y pedwar cam canlynol o hunanfyfyrion beirniadol:

1. Yr Atchweliadol – Cofio profiadau addysgol annileadwy o'r gorffennol
2. Y Blaengar – Ystyried/dychmygu dyheadau ar gyfer profiadau addysgol yn y dyfodol
3. Y Dadansodol – Canfod a deall eich profiadau addysgol cyfredol
4. Y Synthetig – Penllanw myfyrion beirniadol ar y camau blaenorol wrth gynhyrchu datganiad cymhellol o ddealltwriaeth gwricwlaidd

Gyda *currere*, mae unigolyn yn cofio, yn ystyried, yn dadansoddi ac yn dehongli profiadau addysgol annileadwy o'r gorffennol, dyheadau ar gyfer profiadau addysgol yn y dyfodol, a realiti ei ymarfer addysgol presennol. Yna caiff yr atgofion a'r pethau dychmygol hyn eu dadansoddi a'u dehongli, gyda chanfyddiadau'r ymchwil yn cael eu mynegi trwy ddatganiad cymhellol o ddealltwriaeth o'r cwricwlwm sy'n deillio o ddamcaniaethu ymarfer a phrofiad addysgol a all lywio a gwella gwaith cwricwlwm addysgwyr. Yn aml, trefnir yr ymdrechion hyn o amgylch nodau penodol, megis gwireddu addysg gymdeithasol gyfiawn a/neu drawsnewidiol (Williams et al. 2020; Baszile 2017, 2023), cyflawni

galluedd (Smith 2022) neu, ac mae hyn yn arbennig o berthnasol i athrawon yng Nghymru, gwireddu eu hunaniaeth addysgegol a phroffesiynol eu hunain (Gibbs 2014, Roofe 2022, Kanu 2006, Kohza 2023).

Ymchwilio i Brofiadau Addysgol yng Nghymru: Prosiect Currere Cymru

Yn ystod cynhadledd *Dyfodol Ymchwil Addysgol yng Nghymru* a gynhaliwyd yng Nghaerdydd yn 2018, cyflwynodd Llywodraeth Cymru y Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Ymchwil ac Ymholiad Addysgol (NSERE). Nod y fenter hon yw gwella capasiti ymchwil yng Nghymru a sicrhau bod polisi ac ymarfer addysgol yn cael eu llywio gan ymchwil o safon uchel a gynhyrchir gan ymchwilwyr ac ymarferwyr addysgol. Un agwedd allweddol ar y strategaeth hon oedd cynhyrchu pedwar Rhwydwaith Ymchwil Cydweithredol, pob un yn canolbwyntio ar thema benodol:

- Tegwch a Chynhwysiant
- Arweinyddiaeth a Dysgu Proffesiynol
- Cwricwlwm ac Addysgeg
- Addysg Ddwyieithog a'r Gymraeg

Mae aelodaeth pob Rhwydwaith yn cynnwys ymchwilwyr addysgol o amrywiaeth o gefndiroedd disgyblaethol a methodolegol, addysgwyr â chefnidiroedd cyfoethog ac amrywiol mewn theori ac ymarfer addysgol, ac amrywiaeth o randdeiliaid addysgol gyda phrofiadau a dealltwriaeth unigryw o dirwedd addysgol Cymru. Er bod cyflwyno'r rhwydweithiau ymchwil cydweithredol hyn wedi cyfrannu at gorff cynyddol o ymchwil cwricwlwm yng Nghymru (Chapman et al. 2023; Titley et al. 2020), ni roddwyd fawr o sylw i ddimensiwn seiliedig ar brofiad cwricwlwm Cymru ac, yn benodol, profiadau athrawon o'r cwricwlwm fel adnodd i'w ymchwilio a'i archwilio. Mewn ymateb i'r hepgoriad hwn, a diddordeb mewn ymchwilio i'r cwricwlwm o safbwynt ailgysyniadolaidd, datblygodd aelodau o'r Rhwydwaith Ymchwil Cydweithredol Cwricwlwm ac Addysgu brosiect ymchwil lle'r oedd ymchwilwyr o sawl prifysgol yng Nghymru yn gweithio gydag ymarferwyr addysgol i gydgyhyrchu adroddiadau naratif o ddealltwriaeth gwricwlaidd athrawon gan ddefnyddio'r dull currere.

Prosiect Currere Cymru

Ym mhrosiect Currere Cymru, a ddechreuodd ym mis Mehefin 2023 ac a fydd yn dod i ben ym mis Rhagfyr 2024, mae athrawon ac ymchwilwyr addysgol yn datblygu ar y cyd naratifau profiad a datganiadau o ddealltwriaeth gwricwlaidd a gynhyrchir trwy'r dull currere. Nodau'r prosiect yw cefnogi athrawon i drawsnewid dealltwriaeth dybiedig o'r cwricwlwm yn sgysiau cymhleth (Pinar 2019) sy'n brosesau gwleidyddol ar gyfer nodi a thrafod eu gwerthoedd addysgol ac ymdrechion i ganfod, cydnabod a deall sut mae eu profiad goddrychol fel addysgwyr/dysgwyr (Freire, 2005) yn cyfrannu at eu gwaith cwricwlaidd.

Ar ddechrau'r prosiect, crëwyd timau ymchwil trwy baru athrawon gydag ymchwilwyr addysgol o bedair prifysgol ledled Cymru. Yna gwahoddwyd y timau i encil 'ysgrifennu a myfyrio' tridiau o hyd. Yn ystod yr encil, bu'r timau ymchwil yn ystyried pynciau eu hymchwil ac yn dyfeisio'r amlinelliad cyffredinol ar gyfer eu prosiectau. Yn olaf, dechreuon nhw weithio ar gam atchweliadol y dull currere trwy fyfyrion ar brofiadau addysgol annileadwy o'u gorffennol. Cefnogwyd y cyfnodau hyn o gynhyrchu data gan weithgareddau fel myfyrdod dan arweiniad a theithiau cerdded mewn byd natur i hyrwyddo ymwybyddiaeth ofalgar, myfyrio ac ymdeimlad cyffredinol o les.

Ar ôl yr encil, parhaodd timau ymchwil i weithio ar eu prosiectau, gyda'r ymchwilwyr addysgol yn darparu cefnogaeth i athrawon wrth iddynt ddefnyddio'r dull currere. Creodd y trefniadau gweithio hyn gysylltiadau cadarnhaol ac ystyrion wrth i'r ymchwilwyr weithio'n agos gydag athrawon fel cydweithredwyr a mentoriaid. Darparodd y dull hwn o ymchwil agos at ymarfer (Wyse et al. 2021) amgylchedd meithringar lle gallai athrawon ddamcaniaethu eu hymarfer a pharatoi eu hunain ar gyfer gofynion ymchwil addysgol o ansawdd uchel. Dyma rai o'r themâu sy'n cael eu hymchwilio ar hyn o bryd:

- Hunaniaeth academaidd a pherthyn
- Hunaniaeth ac ymarfer diwylliannol ac ieithyddol yn yr ysgol
- Lle, addysgeg a chwricwlwm
- Derbyn
- Theori cwricwlwm mewn addysg gychwynnol athrawon
- Dysgu proffesiynol, creu cwricwlwm a newid

Er enghraifft, bu aelodau un o'r timau ymchwil yn myfyrio ar brofiadau pan oedd eu defnydd o'r Gymraeg yn yr ysgol wedi cael ei rwystro neu ei ddiystyru. Wrth ail-adrodd yr hanesion hyn, trafodwyd sut roedd y cwricwlwm, polisi addysgol, a dewisiadau athrawon yn yr ystafell ddosbarth wedi effeithio ar eu hunaniaethau diwylliannol ac ieithyddol a ffurfiau o fynegiant. Mae eu naratif o'r profiadau hyn, ar y cyd â llenyddiaeth ar ddimensiynau amlddiwylliannol cwricwlwm, yn adlewyrchu tensiynau rhwng polisi addysgol, arferion addysgu, a hunaniaeth ddiwylliannol disgyblion (Smith 2015) ac yn pwysleisio'r angen am brofiadau addysgol sy'n integreiddio'n fwy cyfannol ganfyddiadau disgyblion o'u hunain, eu cymunedau a'u diwylliant (Smith 2017). Mae'r naratifau hyn o brofiad a damcaniaethu ymarfer addysgol athrawon yn pwysleisio arwyddocâd deialog ac adeiladu cymunedau mewn ysgolion, nid yn unig rhwng addysgwyr, eu disgyblion a'u teuluoedd, ond hefyd, ac yn arbennig, rhwng addysgwyr eu hunain – nodwedd sefydliadau dysgu proffesiynol nad yw wedi'i gwireddu'n ddigonol yng Nghymru hyd yma (Smith a Horton 2017).

At ei gilydd, mae'r canfyddiadau hyn yn dangos potensial y dull currere wrth gefnogi athrawon i archwilio eu hymarfer addysgol a all herio dulliau traddodiadol o ymdrin â chwricwlwm a dealltwriaeth ohono, a darparu cyfleoedd newydd i athrawon ddatblygu cwricwla a all flaenoriaethu cynwysoldeb, ymatebolrwydd diwylliannol, a grymuso lleisiau disgyblion yn eu hysgolion, eu cartrefi a'u cymunedau yn well.

Casgliad

Mae prosiect Currere Cymru'n enghraifft o sut y gall canolbwyntio ar 'redeg y ras' - yn hytrach na'r 'cae ras' ei hun – roi cysyniadoliadau soffistigedig o'r cwricwlwm i athrawon. Mae'r damcaniaethu hyn o'u hymarfer yn cyd-fynd â dibenion y cwricwlwm i Gymru mewn ffyrdd sy'n gwella profiadau addysgol addysgwyr a disgyblion. Drwy ddehongli'r cwricwlwm fel 'profiad bywyd', mae meddwl ailgysyniadolaidd yn ffafrio dull mwy holistig, cynhwysol a democrataidd o ddatblygu'r cwricwlwm. Mae'r newid hwn mewn persbectif yn rhoi fframwaith cadarn i athrawon ymdrin â diffygion damcaniaethol canllawiau'r cwricwlwm i Gymru yn well.

Yn ogystal, mae dulliau ailgysyniadolaidd a'r dull currere yn cynnig dewisiadau amgen i safbwyntiau technegol-resymegol sy'n hollbresennol,

a dulliau positifaidd a gwyddonyddol sy'n ceisio lleihau cymhlethdod mewn dealltwriaeth addysgol a chwricwlaidd. Trwy ganolbwyntio profiad addysgol yng ngwaith ymchwil a chwricwlwm athrawon, mae dulliau ailgysyniadolaidd yn croesawu cymhlethdod fel agwedd angenrheidiol ar ymarfer proffesiynol a hunaniaeth athrawon ac yn dadlau bod ystyriaethau o'r fath yn hanfodol i ddatblygiad ymarfer proffesiynol athrawon. Fel y mae Grumet (2016) yn crynhoi'n eglur:

When we refuse to reduce the educational process to training, the assembly-line production of skills and socialized psyches standardized to society's measure, we must forsake the statistic and consult the educational experience of one person. Thus my first request of a reconceptualized curriculum is the safe return of my own voice. (t. 31)

Ar ôl bron i bedwar degawd o ddirymu cwricwlaidd a diarfogï proffesiynol, mae meddwl ailgysyniadolaidd a'r dull currere yn cynnig cyfle i athrawon ddadansoddi, dehongli ac ail-ddweud eu profiad addysgol fel modd o ddatblygu dealltwriaeth gyfoethocach a mwy soffistigedig o'r cwricwlwm, gyda chanlyniad yr ymdrechion hyn yn arwain at adhawli eu lleisiau fel gweithwyr proffesiynol ac arbenigwyr addysgol.

Wrth i Gymru, a llawer o wledydd eraill, barhau i ymdrin â chymhlethdodau diwygio addysgol wrth fynd i'r afael ag argyfyngau o wahanol fathau a ffurf, gall ymgorffori meddwl a dulliau ailgysyniadolaidd fel currere fod yn adnoddau hanfodol i athrawon yn eu gwaith cwricwlaidd wrth iddynt geisio creu'r profiadau addysgol y credant eu bod nhw a'u myfyrwyr yn eu haeddu.

Cyfeiriadau

- Aoki, T., Pinar, W. ac Irwin, R. (2004). *Curriculum in a new key: The collected works of Ted T. Aoki*. London: Routledge.
- Baszile, D. T. (2023). Toward a Black Feminist Aesthetic in Curriculum Theorizing: Pieces of a collage. Yn: Hendry, P., Quinn, M., Mitchell, W. a Bach, J. *Curriculum Histories in Place, in Person, in Practice*. The Louisiana State University Curriculum Theory Project. London: Routledge.
- Baszile, D. T. (2017). On the virtues of currere. *Currere Exchange Journal*, 1(1).
- Baszile, D. T. (2015). *Critical race/feminist currere*. Yn: The SAGE Guide to Curriculum in Education. SAGE Publications Inc., tt. 119-26, <https://doi.org/10.4135/9781483346687>.

- Chapman, .S., Ellis, R., Beauchamp, G., Sheriff, L., Stacey, D., Waters-Davies, J., Lewis, A., Jones, C., Griffiths, M., Chapman, S. a Wallis, R. (2023). 'My picture is not in Wales': pupils' perceptions of cynefin (Belonging) in primary school curriculum development in Wales. *Education 3-13*, 51 (8), 1214–28.
- Clandinin, D. J. (1985). Personal practical knowledge: A study of teachers' classroom images. *Curriculum inquiry*, 15 (4), 361–85.
- Connelly, F. M. a Clandinin, D. J. (1985). Chapter X: Personal Practical Knowledge and the Modes of Knowing: Relevance for Teaching and Learning. *Teachers College Record*, 86 (6), 174–98.
- Deng, Z. (2022). Powerful knowledge, educational potential and knowledge-rich curriculum: pushing the boundaries. *Journal of Curriculum Studies*, 54 (5), 599–617. <https://doi.org/10.1080/00220272.2022.2089538>.
- Deng, Z. (2021). Powerful knowledge, transformations and Didaktik/curriculum thinking. *British Educational Research Journal*, 47 (6), 1652–74. DOI:10.1002/berj.374.
- Deng, Z. (2018). Contemporary curriculum theorizing: crisis and resolution. *Journal of Curriculum Studies*, 50 (6), 691–710. <https://doi.org/10.1080/00220272.2018.1537376>.
- Dewey, J. (1938). *Experience & Education*. New York: Touchstone.
- Donaldson, G. (2016). A Systematic Approach to Curriculum Reform in Wales. *Wales Journal of Education*, 18 (1), 7–20.
- Donaldson, G. (2015). *Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad Annibynnol o'r Cwricwlwm a'r Trefniadau Asesu yng Nghymru*. Llywodraeth Cymru.
- Freire, P. (2005). *Pedagogy of the Oppressed: 30th Anniversary Edition*, gol. a chyfieithu M. Bergman Ramos. New York: Continuum.
- Gibbs, P. (2014). The phenomenology of professional practice: a currere. *Studies in Continuing Education*, 36 (2), 147–59.
- Gouëdard, P., et al. (2020). *Curriculum reform: A literature review to support effective implementation*, OECD Education Working Papers, 239, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/efe8a48c-en>. Cyrchwyd o <https://www.oecd.org/education/curriculum-reform-efe8a48c-en.htm> ar 21 Mai 2024.
- Grumet, M. (2016). Existential and phenomenological foundations of autobiographical methods. Yn: Pinar, W. F. a Reynolds, W. M. (goln), *Understanding curriculum as phenomenological and deconstructed text*. New York: Teachers College Press.
- Hirsch, E. D. (2019). *Why knowledge matters: Rescuing our children from failed educational theories*. Cambridge: Harvard Education Press.
- Huebner, D. (1976). The moribund curriculum field: Its wake and our work. *Curriculum Inquiry*, 6, 153–167.
- Husserl, E. (1970). *Ahe Crisis of European Sciences and Transcendental Phenomenology: An Introduction to Phenomenological Philosophy*. Evanston: Northwestern University Press

- James, W. (2011). *The Letters of William James, Vol. 2*. [e-lyfr]. The Gutenberg Project. Cyrchwyd o <https://www.gutenberg.org/files/38091/38091-h/38091-h.htm> ar 21 Mai 2024.
- Kanu, Y. a Glor, M. (2006). 'Currere' to the rescue? Teachers as 'amateur intellectuals' in a knowledge society. *Journal of the Canadian Association for Curriculum Studies*, 4 (2), 101–22.
- Khoza, S. B. (2023). Can teachers' identities come to the rescue in the fourth industrial revolution? *Technology, Knowledge and Learning*, 28 (2), 843–64.
- Kincheloe, J. (2008). *Knowledge and Critical Pedagogy: An Introduction*. New York: Springer.
- Lambert, D. (2011). Reviewing the case for geography, and the 'knowledge turn' in the English national curriculum. *Curriculum Journal*, 22 (2), 243–64. <https://doi.org/10.1080/09585176.2011.574991>.
- Llywodraeth Cymru (2023). *Cwricwlwm i Gymru: Trosolwg*. Cafwyd o <https://www.gov.wales/curriculum-wales-overview> ar 11 Ebrill 2024.
- Llywodraeth Cymru (2022). *Cynllunio Eich Cwricwlwm*. Cyrchwyd o <https://hwb.gov.wales/curriculum-for-wales/designing-your-curriculum/principles-for-designing-your-curriculum> ar 11 Ebrill 2024.
- Llywodraeth Cymru (2020). *Canllawiau Cwricwlwm i Gymru*. Caerdydd: Hawlfraint y Goron.
- Macdonald, J. (1975). Curriculum Theory. Yn: Pinar (gol.), *Curriculum Theorizing: The Reconceptualists*. Berkeley: McCutchan.
- Macdonald, J. B. a Purpel, D. E. (1987). Curriculum and Planning: Visions and Metaphors. *Journal of Curriculum & Supervision*, 2 (2).
- Macdonald, J. B. (1973). *Reschooling society: A conceptual model*. Adroddiad ar gyfer yr Association for Supervision and Curriculum Development (ASCD). Washington, DC: Association for Supervision and Curriculum Development (ASCD).
- Miller, J. P. (2019). *The Holistic Curriculum*. Toronto: University of Toronto Press.
- Pinar, W. F. (1978). The Reconceptualisation of Curriculum Studies. *Journal of Curriculum Studies*, 10 (3), 205–14. <https://doi.org/10.1080/0022027780100303>.
- Pinar, W., Reynolds, W., Slattery, P., a Taubman, P. (2008). *Understanding curriculum; an introduction to the study of historical and contemporary curriculum discourses*. New York, NY: Peter Lang.
- Pinar, W. F. (2019). *What is curriculum theory?* London: Routledge.
- Priestley, M. (2011). Whatever happened to curriculum theory? Critical realism and curriculum change. *Pedagogy, Culture & Society*, 19 (2), 221–37. DOI:10.1080/14681366.2011.582258.
- Priestley, M., Alvunger, D., Philippou, S. a Soini, T. (2021). *Curriculum making in Europe: policy and practice within and across diverse contexts*. Bingley: Emerald.
- Roberts, S. G. (2012). Clear red water? Devolved education policy and the Welsh news media audience. Cyrchwyd o <https://chesterrep.openrepository.com/handle/10034/215971> ar 14 Mai 2024.

- Schwab, J. J. (1969). The practical: A language for curriculum. *The School Review*, 78 (1), 1–23.
- Smith, K. (2022). Ambulare. *The Currere Exchange Journal*, 6 (1), 107–15.
- Smith, K. (2017). Fy ardal/my neighbourhood: how might pupils' orientations to their neighbourhood contribute to a pedagogy of place? *YEnvironmental Education Research*, 23 (5), 597–614 (10.1080/13504622.2015.1118747).
- Smith, K. a Horton, K. (2017). Teaching and educational research in Wales: how does teachers' engagement with educational research differ in Wales from those in England? *Wales Journal of Education*, 19 (1), 125–41 (10.16922/wje.19.1.7).
- Smith, K. (2015). Learning Welshness: does the Curriculum Cymreig positively affect pupils' orientations to Wales and Welshness? *Education, Citizenship and Social Justice*, 10 (3), 199–216 (10.1177/1746197915583939).
- Tanner, D. a Tanner, L.N. (1979). Emancipation from research: The reconceptualist prescription. *Educational Researcher*, 8 (6), 8–12.
- Taylor, M. W. (2013). Replacing the 'teacher-proof' curriculum with the 'curriculum-proof' teacher: Toward more effective interactions with mathematics textbooks. *Journal of Curriculum Studies*, 45, 295–321.
- Titley, E., Davies, A. J. ac Atherton, S. (2020). '[It] isn't designed to be assessed how we assess': rethinking assessment for qualification in the context of the implementation of the Curriculum for Wales. *The Curriculum Journal*, 31 (2), 303–16.
- Tyler, R. (2013). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: University of Chicago Press.
- Whelehan, L. (2010). *Why knowledge matters in curriculum: A social realist argument*. London: Routledge.
- Wiggins, G. P. a McTighe, J. (2005). *Understanding by Design*. Alexandria: ASCD.
- Williams, K., Baszile, D. a Guillory, N. (gol) (2020). *Black women theorizing curriculum studies in colour and curves*. London: Routledge.
- Willinsky, J. (1989). Getting personal and practical with personal practical knowledge. *Curriculum inquiry*, 19 (3), 247–64.
- Wyse, D., Brown, C., Oliver, S. a Poblete, X. (2021). Education research and educational practice: The qualities of a close relationship. *British Educational Research Journal*, 47 (6), 1466–89.
- Young, M. (2013). Overcoming the crisis in curriculum theory: A knowledge-based approach. *Journal of curriculum studies*, 45 (2), 101–18.